

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОГРАМ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

посібник / [укл. С. У. Гончаренко та ін.; заред. Н. Г. Ничкало]. – К.: Вища школа, 2000. – 149 с.

4. Дурай-Новаківа К. М. *Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности: автореф. дис. на здобуття ступеня д-ра пед. наук: спец. 03.00.01 / К. М. Дурай-Новаківа.* – М.: 1983. – 145 с.

5. Путьков В. Ю. *Основы педагогических технологий / В. Ю. Путьков.* – М.: ГНОМПРЕСС, 1997. – 174 с.

6. Селевко Г. К. *Современные образовательные технологии / Г. К. Селевко.* – М.: Народное образование, 1998. – 250 с.

7. Marginson S. *Global field and global imagining: Bourdieu and worldwide higher education / Simon Marginson // British Journal of Sociology of Education.* – May 2008. – Vol. 29. – No. 3. – P. 303–315.

REFERENCES

1. Bepalko, V.P. (1995). *Pedagogika i progressivnye tekhnologii obucheniya* [Pedagogi and Progressive Learning Technologies]. Moscow: Publishing House of the Institute of prof. Essential education of Ministry of Education of Russia, 336 p. [in Russian].

2. Bolyubash, Ja. Ja. (1997). *Orhanizatsiia navchalnoho protsesu u vyshchyykh zakladakh osvity* [Organization of educational process in higher educational institutions]. Kyiv: GDP “COMPAS”, 64 p. [in Ukrainian].

3. Honcharenko, S. U. (Ed.). & Nychkalo, N. H. (Ed.). (2000). *Profesiina osvita* [Professional education]. Kyiv: High School, 149 p. [in Ukrainian].

4. Durai-Novakova, K. M. (1983). *Formirovanie professionalnoy gotovnosti studentov k pedagogicheskoy deyatel'nosti* [Formasion of students' professional readiness for pedagogical activity]. *Extended abstract of Doctor's thesis.* Moscow, 145 p. [in Russian].

5. Pytyukov, V. Y. (1997). *Osnovy pedagogicheskikh tekhnologiy* [Fundamentals of Teaching Technology]. Moscow: HNOMPRESS, 174 p. [in Russian].

6. Selevko, N. K. (1998). *Sovremennye obrazovatelnye tekhnologii* [Modern educations technologies]. Moscow: People Education, 250 p. [in Russian].

7. Marginson, S. (2008, May). *Global field and global imagining: Bourdieu and worldwide higher education.* *British Journal of Sociology of Education.* Vol. 29, no. 3, pp. 303–315 [in English].

Стаття надійшла до редакції 10.05.2017

УДК 373.3.091.214

Лілія Стахів, кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки та методики початкової освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОГРАМ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті здійснено науково-методичний аналіз програм для початкової школи, висвітлено передумови розроблення проекту розвантаження та оновлення програм у рамках нової української школи під час переходу на 12-річну систему навчання, метою якої є акцент на компетентнісний підхід, адаптацію навчальних програм до вікових особливостей дітей та розвантаженні її від теоретичної, другорядної чи застарілої інформації. Показано ключові зміни оновлених програм. Акцентовано увагу на особливість проведення науково-методичного семінару на тему “Реформування початкової школи – проблеми, теорія та практика”. Проаналізовано орієнтовні вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів 1 – 4 класів та запропоновано методичні рекомендації до оновлених програм початкової школи.

Ключові слова: початкова школа, програми для початкової школи, науково-методичний аналіз.

Літ. 7.

Лілія Стахів, кандидат педагогических наук, доцент,
заведующая кафедрой педагогики и методики начального образования
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франка

НАУЧНО МЕТОДИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПРОГРАММ ДЛЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

В статье осуществлен научно-методический анализ программ для начальной школы, отражены предпосылки разработки проекта разгрузки и обновления программ в рамках новой украинской школы во время перехода на 12-летнюю систему обучения, целью которой является акцент на компетентностный подход, адаптацию учебных программ к вековым особенностям детей и разгрузке ее от теоретической, второстепенной или устаревшей информации. Показаны ключевые изменения обновленных программ. Акцентировано внимание на особенность проведения научно-методического семинара на тему “Реформирование начальной школы – проблемы, теория и практика”. Проанализированы ориентировочные требования к оцениванию учебных достижений учеников 1 – 4 классов и предложены методические рекомендации к обновленным программам начальной школы.

Ключевые слова: начальная школа, программы для начальной школы, научно методический анализ.

Liliya Stakhiv, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Head of the Pedagogy and Methods of Primary Education Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL ANALYSIS OF THE PROGRAMS FOR THE PRIMARY SCHOOL

The article deals with the scientifically-methodical analysis of the programs for the initial school, the pre-conditions of development of project of unloading and updating of the programs within the framework of new Ukrainian school during the process of transition to the 12-year system of training, the aim of which is an accent on the competence approach, the adaptation of the educational tutorials to the age features of students and unloading it by removing the theoretical, second-rate or out-of-date information. The key changes of the renewed programs are shown, in particular the grant of creative freedom of the teacher and accent on the personality of every child. The convolute attention is laid on the following key changes, as verification of student's tasks with green pen, the letter in A-one by an ordinary pencil, the confidentiality of estimations, prohibition of implementation of home works during vacations, study of multiplication table in the third class and others like that. The general changes are exposed also in relation to all educational articles of initial school, in particular the absence of distribution of amount of hours on every theme. The attention is accented on the feature of realization of scientifically-methodical seminar on the theme "the Reformation of initial school – the problems, theory and practice", the theoretical, sociological, relaxation and practical parts: the works in pairs, the groups and collective discussion of problem by the teachers of initial school and teachers that read the professional methodologies. The reference requirements are analysed to the evaluation of educational achievements of students of the 1 – 4 classes and the methodical recommendations offer the renewed programs of initial school.

Keywords: the primary school, the programs of the primary school, the scientific-methodological analysis.

Постановка проблеми. Сьогодні соціально-економічні зміни в розвитку нашої держави потребують посилення спрямування системи вищої педагогічної освіти в Україні на підготовку не лише кваліфікованих, а й соціально та творчо активних, ініціативних фахівців. З цією метою важливого соціального значення набуває проблема професійної підготовки майбутнього вчителя як конкурентно-спроможного фахівця [3]. А, як стверджує Міністр освіти та науки України Л. Гриневич, сьогодні "кваліфікація вчителя є найбільшим викликом для нас" [7].

Як засвідчує аналіз науково-педагогічних та психолого-методичних джерел, реформи за всіх часів у школі приймалися негативно, з підозрою і великою недовірою, бо завжди простіше робити те, до чого звиклося, не заглиблюючись у суть і не беручи на себе надто великої відповідальності. Важливим фактором є й те, що вирішальне слово має так звана Інструкція. І все ж таки – початкова школа змінюється, оскільки її оновлення програм – це зміни до художньо-естетичного циклу: менше теорії, більше музики, творчості та фізичної активності. Однак, на скільки початкова школа у контексті ключових змін до програм змінюється у позитивному чи негативному напрямках, важливо проаналізувати як з науково-методичної точки зору, тобто крізь призму трактувань психологів, педагогів, так і з погляду викладачів-методистів, учителів-практиків, працівників відділів освіти.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Над цією проблемою працює низка сучасних

науковців. Так, О.Савченко висвітлює виховний потенціал сучасної початкової освіти [4]. Низка таких науковців, як Л. Буркова, Н. Федорова [1], В. Химинець, М. Кірик [5], працює над розкриттям педагогічних інновацій, які мають місце у сучасній початковій школі. Ефективні шляхи професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій в освітній процес сучасної початкової школи розкриті у наукових доробках І. Зязюна, О. Пехоти [2], О. Ващенко, К. Волинець, З. Зюзіної [3], Л. Хомич [6].

Мета статті. Здійснити детальний науково-методичний аналіз програм для сучасної початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що передумовами розроблення *проекту розвантаження та оновлення програм* стали скарги вчителів, батьків та учнів на перевантаженість програм початкової школи, невідповідність її віковим особливостям дітей, застарілість інформації та неактуальні підходи до її викладання. У зв'язку з цим у *червні* на освітній платформі EdEra Міністерства освіти та науки України та підтримки Міжнародного фонду "Відродження" було опубліковано тексти чинних навчальних програм початкової школи. Позитивним є те, що залишити побажання та коментарі міг кожен бажаючий. Таким чином, під час реалізації проекту протягом червня-липня 2016 р. було опрацьовано більш, як 8 тисяч коментарів від 4 тисяч учасників, а саме від вчителів-практиків, оскільки вони найкраще знають, яких змін потребують навчальні програми.

Тому дуже важливим був той момент, що вчителі початкових класів побачили і відчули, що вони можуть впливати на зміст освіти і були готовими приділити власний час, досвід та знання, щоб змінювати початкову школу на користь маленьким українцям.

Вважалося, що ці зміни були не результатом “кабінетних рішень”, а справді відкритою та відвертою дискусією з приводу того, чому і як мають навчатися учні у початковій школі. Вони були лише першим кроком, початком шляху до оновлення української освіти, оскільки найближчим часом буде оприлюднена Концепція нової української школи та відкрито її публічне обговорення у демократичному форматі, і ми знаємо, що уже розробляються нові стандарти та нові програми для всіх класів.

Так, **18 липня 2016 р.** у Міністерстві освіти та науки України відбулася нарада щодо оновлення навчальних програм початкової школи. За участю заступника міністра освіти П. Хобзєя обговорювалися пропозиції, скарги, рекомендації, побажання. Модератори представили результати другого етапу публічного обговорення змін до навчальних програм, які були оприлюднені на сайті Ed-Ega.com., і більшість коментаторів було схвалено.

Ця реформа у початкових класах передбачала менше теорії, читання не на швидкість, уроки фізкультури без нормативів, письмо для учнів 1 класу простим олівцем, нові форми оцінювання як конфіденційна інформація, канікули та свята без домашніх завдань, менше робочих зошитів та більше інтерактивної роботи, а збірника таблиці множення пропонувалося залишити у минулому. Також були внесені зміни в програми предметів художньо-естетичного циклу: музичне та образотворче мистецтво, фізична культура, трудове навчання.

Наприкінці **липня** програми були винесені на затвердження Колегією МОН. На основі оновлених програм Міністерством були підготовлені нові орієнтовні вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів та розроблені методичні рекомендації до них. На відкритій платформі EdEra були викладені додаткові навчальні матеріали з метою полегшення вчителям викладання за цими програмами. Варто зауважити, що розвантаження та оновлення програм відбувалося у відповідності до чинного Державного стандарту початкової загальної освіти.

Таким чином, **4 серпня** Міністерство освіти та науки України остаточно схвалило зміни до навчальних програм, які набрали чинності уже з

1 вересня 2016 р., тому за 13 оновленими та “розвантаженими” навчальними програмами учні стали навчатися уже з 1 вересня. Такий проект розвантаження та оновлення програм початкової школи став важливим поступом до нового оновлення Державних стандартів середньої освіти, які будуть запроваджені у 2018 р. у рамках **нової української школи, тобто під час переходу на 12-річну систему навчання.**

Основна мета оновлення навчальних програм початкової школи полягала у переході на компетентнісний підхід, адаптації навчальних програм до вікових особливостей дітей, а також розвантаженні програм від теоретичної, другорядної чи застарілої інформації. За цією програмою вчителі самостійно вирішують, скільки часу потрібно приділяти темі, якій вивчається, а навчальний процес повністю спрямований на особисті досягнення учнів. Такі зміни підтримав заступник міністра освіти Павло Хобзєй: **“Діти 6 – 9 років мають малювати, творити і рухатися, а не заучувати на вказаних предметах теоретичні знання”.**

Ключові зміни оновлених програм полягали в тому, що, оскільки процес навчання було приведено у відповідність до вікових можливостей учнів початкових класів, а термінологію програм уніфіковано, то кардинально були змінені **цілі**, які ставилися в навчанні учнів: *перша* – дати творчу свободу вчителю; *друга та головна* – дитиноцентризм – у кожній дитині потрібно бачити особистість. *Спільна зміна для всіх програм* – відсутній обов’язковий розподіл годин за темами.

Отже, **основні засади змін** полягали в тому, що Державний стандарт початкової загальної освіти не змінився, результати навчання залишилися ті ж самі, як і перелік предметів, однак внесено було зміни до методичних рекомендацій та оцінювання навчальних досягнень учнів. Звертаємо увагу на низку наступних ключових змін.

Згідно з цією програмою вчителі не перевіряють **червоною ручкою**, а система оцінювання учнів початкової школи враховує вікові особливості учнів, тобто втілюється принцип природовідповідності. Оцінки червоною ручкою не виставляються.

Як показує практика, багато учителів замінили червону ручку на зелену, і нею виправляють помилки, що в принципі й було рекомендовано. Очевидно, як засвідчує науково-педагогічна та психолого-методична література, у Міністерстві освіти вважали червоний колір таким, що “травмує” і лякає дитину, а зелений є кольором надії і спокою, і якщо виправляти помилки ним,

дитині не є так боляче. Однак, головним у “принципі зеленої ручки” є те, що увага дитини фіксується не на помилках, а на тому, що в дитини вийшло добре, на успіх. Тому сьогодні дуже важливо відзначити успіхи дитини, наприклад: “Ти сьогодні була такою ввічливою”, “Ти старався сьогодні, писав акуратно і грамотно”. Колір ручки для виставлення оцінок в зошитах і щоденниках вчитель може вибрати самостійно.

Зміни щодо виконання завдань *простим олівцем* стосуються лише учнів 1 класу. Простий олівець – це право дитини на помилку, якого часто учителі позбавляють дітей у школі, змушуючи весь час бути в напрузі й страху перед помилкою. Простий олівець – це лише етап, який може бути припинений у будь-який момент, коли дитина відчує в собі сили писати ручкою, не засмучуючись неможливістю виправити помилку. Кожен учитель може в індивідуальному порядку запропонувати дитині писати ручкою в будь-який момент, якщо дитина сама цього захоче. На розсуд учителя допускається виправлення або гумкою, або закресленням. При цьому час і етап переходу на кулькову ручку визначає сам учитель, індивідуально для кожної дитини.

Як з’ясувалося, батьки здебільшого не були готові прийняти нові правила спілкування зі школою, вони вимагали і вимагають *оцінок*, стараючись видозмінити їх з цифр на значки, символи, змінюючи їх за формою, але даючи собі можливість порівнювати успіхи своєї дитини з успіхами її однокласників. Однак, дитину, як стверджують психологи, важливо порівнювати не з іншими дітьми, а з нею самою у прогресі: “Ти сьогодні красивіше пишеш!”, “Ти сьогодні виразніше читаєш”, “Тобі вдалося подолати труднощі” та ін.

Конфіденційність оцінок як необхідний фактор, вважають сучасні психологи та педагоги, узагалі не мали би піддаватися сумніву. Батькам відмінників дуже приємно, коли на батьківських зборах оголошують успіхи їхніх дітей, але є батьки, для яких похід на батьківські збори є справжніми пекельними муками. Вони є чудовим батьками і роблять усе для того, щоб їхня дитина була доброю, розумною, здоровою, але те, що їхня улюблена дитина отримала, наприклад, 5 балів з фізкультури чи співів, для них є принизливим явищем. Психологи вважають, що хто хоч раз побував у подібній ситуації, підтримає конфіденційність.

Ми погоджуємося із сучасними науковцями в тому, що сьогодні учитель може виражатися у словах: “Який ти молодець!”, “У тебе гарно виходить!”, “Сьогодні ти просто розумник, і впорався швидше!”, “Ми гордимся твоїми

вчинками” тощо. Для багатьох учнів є важлива похвала у вигляді тактильних проявів: погладити по голові, поплескати по плечу, потиснути руку. Можуть бути невеличкі призи за найшвидшу, найточнішу або найповнішу чи найгрунтовнішу відповідь. Учні досить швидко орієнтуються і розуміють, хто в класі найрозумніший чи найсильніший, і такий процес може обійтися без зовнішніх принизливих оцінок.

Отже, наступною зміною до програм є *швидкість читання*. Варто акцентувати увагу на тому, що для дитини, яка читає не так швидко, як її однокласники, – ситуація є стресовою. Сьогодні робиться акцент на такі критерії, як правильність, усвідомленість, виразність читання, однак – не на швидкість.

Сучасні науковці вважають, що *таблиця множення* для учня другого класу є абстрактним поняттям, і для її вивчення дитина семи-восьми років витрачає багато сил і енергії, адже сприймати абстрактні речі, як стверджують психологи, вона починає з 12 років, оскільки саме в цьому віці можна виявити в дитини реальні математичні здібності. А до того часу дитина користується наочно-дієвим і наочно-образним мисленням. Словесно-логічне (абстрактне) мислення розвивається поступово і дуже часто залежить від індивідуальних особливостей та умов розвитку дитини. Тому треба розуміти, що в другому класі на вивчення таблиці множення іде багато часу, і запам’ятовується вона з труднощами, в той час, як у 10 – 12 років таке запам’ятовування є усвідомленим і набагато легшим процесом.

Практика запевняє, що будь-яку виставку учнівських робіт у школі можна назвати: “Творчість наших батьків”. Важко знайти батьків, які не написали б хоч кілька вдалих паличок у зошиті своєї дитини з метою полегшення її життя. Психологи пропонують залишити дітям канікули як законний час відпочинку від будь-якого регламентованого навчання, зокрема і виконання *домашніх завдань*.

Однак станом на 1 вересня 2016 р. школи не були забезпечені *підручниками, які відповідають вимогам нових програм*. Міністерство освіти та науки України планувало надрукувати нові читанки для 1 – 2 і 3 – 4 класів у грудні минулого року. На сайтах Інтернету була оприлюднена інформація про надруковані “Хрестоматії сучасної дитячої літератури” у двох томах із серії “Шкільна бібліотека”. Варто зауважити, що в оновленій програмі було вилучено цілу низку творів радянських авторів і додано твори сучасних дитячих письменників. З цією метою на сайтах Інтернету зосереджено увагу на пропозиції

сучасних авторів залучати їх твори у зміст підручників для початкової школи.

Ми звертаємо увагу на те, що є низка *спільних змін*, які торкнулися всіх навчальних предметів: в першу чергу, в програмах є відсутній обов'язковий розподіл кількості годин на кожну тему. Акцентуємо і на тому, що з програми зняли дублювання тем з таких предметів, як “Основи здоров'я”, “Я у світі” та “Природознавство”.

Усі 13 предметів початкової школи зазнали змін. Це: українська мова – 1 – 4 класи, літературне читання – 2 – 4 класи, математика – 1 – 4 класи, інформатика – 2 – 4 класи, фізична культура – 1 – 4 класи, мистецтво – 1 – 4 класи, музика – 1 – 4 класи, образотворче мистецтво – 1 – 4 класи, основи здоров'я – 1 – 4 класи природознавство – 1 – 4 класи, трудове навчання – 1 – 4 класи, я у світі – 3 – 4 класи, англійська мова – 1 – 4 класи. Отже, варто зауважити позитивний момент: вперше водному документі компактно було наведено *опис ключових змін* до всіх оновлених програм, зміни до яких стали результатом безпрецедентно відкритого обговорення на освітній Інтернет-платформі EdEra (<https://www.ed-era.com>).

З цією метою на базі факультету початкової та мистецької освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка 1 грудня 2016 р. було проведено *науково-методичний семінар на тему “Реформування початкової школи – проблеми, теорія та практика”* за участю викладачів-методистів факультету, учителів початкових класів м. Дрогобич та Дрогобицького району, методистів відділу освіти Дрогобицької райдержадміністрації. Семінар охоплював організаційну, теоретичну, соціологічну, релаксаційну та практичну частини.

Так, у *соціологічній частині* організаторами семінару було здійснено аналіз результатів анкетування учителів початкових класів, у якому взяло участь 80 респондентів. Це були учителі різних вікових категорій зі стажем роботи від 3 місяців до 51 року, які працюють як в у сільських, так і міських школах західного регіону, зокрема Львівської та Закарпатської областей. Варто зауважити, що анкети були розроблені у формі закритих тестів із трьома пропонуваними відповідями: так, ні або інша відповідь. Усі питання були пов'язані з реформуванням системи початкової освіти.

Детальний аналіз результатів анонімного анкетування дозволяє стверджувати, що серед опитаних лише 4 респонденти знали про існування освітньої платформи Ed-Era при Міністерстві освіти і науки України. Майже усі з опитаних (тобто 73 з 80) позитивно сприйняли проект розвантаження та оновлення навчальних

програм для початкової школи, однак лише 63 респонденти вважали, що розроблений проект може стати вагомим поступом для створення нової української школи та розроблення нового Державного стандарту для середньої загальної школи.

61 респондент погоджувався із твердженням заступника міністра освіти і науки Павла Хобзея: “Діти 6 – 9 років мають малювати, творити і рухатися, а не зачувати на вказаних предметах теоретичні знання”. Лише 29 учителів не погоджувалися із впровадженням “принципу зеленої ручки”, решта учителів (51) підтримали це нововведення. Варто зазначити, що серед опитаних 34 учителів негативно ставляться до письма першокласниками простим олівцем, а 43 – схвально. За конфіденційність оцінювання навчальних досягнень проголосувало 64 учителі, проти – 12. Окремі вчителі зауважили, що таке рішення виключає конкуренцію серед учнів.

Також акцентуємо на тому, що лише 53 учителів (із 80, а це 66,3% опитаних) вважають, що з оновленими програмами працювати стало легше. Більшість учителів погоджувалося, що не потрібно звертати увагу на швидкості читання як на одному із чотирьох критеріїв його оцінювання.

Майже усі респонденти позитивно сприйняли ключові зміни в оновленій програмі з 13 навчальних предметів, але додали власні побажання, що все-таки потрібно ще працювати над розвантаженням програм. Варто зауважити, що серед тих, хто не погоджувався зі змінами, запропонованими Міністерством освіти та науки України, переважно були учителі, стаж роботи у початковій школі яких перевищує 20 років.

Також зосереджуємо увагу й на тому, що найбільше негативних відгуків отримала навчальна програма з “Математики”, окремі учителі не погоджувалися зі змінами до програм “Українська мова”, “Літературне читання” і “Природознавство”.

Зауважуємо, що *практична частина* семінару передбачала колективну роботу шляхом обговорення загальних ключових змін до оновлених програм початкової школи та роботу в чотирьох групах, у кожній з яких були як викладачі-методисти факультету, так і учителі початкових класів за відповідними навчальними предметами. Таким чином, I група учасників семінару обговорювала ключові зміни з навчальних предметів “Українська мова”, “Літературне читання”, “Англійська мова”; II група – “Математика”, “Інформатика”, III група – “Природознавство”, “Я у світі”, “Основи здоров'я”, “Фізична культура”; IV група – “Трудове навчання”, “Образотворче мистецтво”, “Музичне мистецтво”.

Варто акцентувати увагу й на тому, що під час проведення семінару, зокрема під час організації групової форми навчальної діяльності, у *групах* також було заслухано аналіз програм з точки зору учителів-практиків м. Дрогобич та Дрогобицького району, які поділилися своїми враженнями від змін на практиці у процесі здійснення навчально-виховного процесу у початковій школі, в обговоренні проблеми, з якими торкнулася сучасна початкова школа в умовах реформування, та труднощами, з якими вони стикнулися у шкільному житті.

У групах також були проаналізовані орієнтовні вимоги до *оцінювання навчальних досягнень учнів 1–4 класів та методичні рекомендації до оновлених програм початкової школи*, які були оприлюднені у листі Міністерства освіти і науки України №1/9-464 від 06 вересня 2016 року. Учителі-практики та викладачі-методисти погоджувалися, що ці вимоги стали більш демократичними.

Зазначаємо, що *робота у групах* полягала у розробленні пропозицій, методичних порад за таким *планом*: 1. Як ви вважаєте, чи справді, легше стало працювати учителям початкової школи з оновленими змінами до програм? 2. Які зміни, на ваш погляд, не дали жодного ефекту? 3. Порівняйте, чи стало легше навчатися маленьким українцям. 4. Чи оправдовують себе чинні програми зі змінами у контексті розвантаження, усунення непотрібної застарілої інформації і заміни на інші види діяльності? 5. Чи зможуть ці зміни, на вашу думку, осучаснити українську школу і стати вагомим підґрунтям до створення нового Державного стандарту середньої загальної освіти? 6. Які поради можна дати батькам з цього приводу? 7. Які поради з цього приводу можна дати молодим учителям і студентам, які здобувають кваліфікацію “Учитель початкової школи”?

Таким чином, у групах спільними зусиллями були розроблені відповідні *методичні рекомендації*, тези яких подаємо нижче: 1. Зміни до програм 1–4 класів нагадують “косметичний ремонт” і так не надто нового приміщення. 2. Питання реформування галузі початкової освіти полягає у кардинальних змінах у змісті освіти, оскільки зміни задля якості освіти полягають не в тому, щоб забрати яку-небудь тему чи перенести її вивчення до іншого класу. 3. Теми не потрібно вилучати, а вивчати їх з класу в клас за концентричним принципом, тобто за принципом нагромадження знань. 4. Введення будь-яких змін в освіті повинно відбуватися не напередодні навчального року, а заздалегідь, щоб учителі мали змогу їх опрацювати. 5. Надати учителям

методичне забезпечення у вигляді плакатів, таблиць, які є неодмінною умовою успішного навчання учнів. 6. Реалії сьогодення вимагають змінити підхід у роботі учителів з батьками, оскільки лише окремі батьки цікавляться новаціями в освіті, звертаються за порадою до вчителя, практичного психолога, соціального педагога. Тому важливо приділити увагу ефективній просвітницькій роботі зі сім’єю щодо виховання здорової дитини, профілактики захворювань, створення здоров’язбережувального середовища.

Оскільки зараз розробляються нові програми для початкової школи, а відповідно до них – нові підручники, за якими здійснюватиметься освітній процес уже нової української школи, що перейде на 12-річне навчання, ми зможемо їх порівняти, наскільки вони оновилися; проаналізувати позитивні та негативні моменти, а наскільки вони будуть ефективними – це слово за учителями-практиками.

Висновки. Усі освітяни приречені бути оптимістами, тому повинні оптимістично дивитись у майбутнє, а не озиратись на минулі усталені схеми, і щиро вірити: спільними зусиллями можна осучаснити українську школу та дійти до справжніх глибоких змін заради майбутнього нового освіченого та зацікавленого покоління українських школярів. Бо цього потребує освіта, початкова школа, цього потребує вчитель-творець, учитель-митець, учитель-новатор.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Зерна педагогічної інновації: хрестоматія / укладач Л.В. Буркова, Н.Ф. Федорова.* – К.: ВАТ В-во “Київська правда”, 2002. – 120 с.
2. *Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій / За ред. І. Зязюна, О. Пехоти.* – К., 2003. – 240 с.
3. *Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи: теорія і практика: колективна монографія / авт.: О.М. Ващенко, К.І. Волінець, З.В. Зюзіна.* – К.: Київський університет ім. Б. Грінченка, 2013. – 212 с.
4. *Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти / О.Я. Савченко.* – К.: СПД “Цудзинович Т.І.”, 2007. – 204 с.
5. *Химинець В. Інновації в початковій школі / В. Химинець, М. Кірик.* – Тернопіль: Мандрівець, 2009. – 312 с.
6. *Хомич Л.О. Професійно-педагогічна підготовка учителів початкових класів: монографія / Л. Хомич.* – К.: Магістр – S, 1998. – 200 с.
7. *Гриневич Л. Кваліфікація вчителя – найбільший виклик для нас // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rozмова.wordpress.com/2017/02/10/liliya-hrynevych-10/>*

ШЛЯХИ ТА ФОРМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

REFERENCES

1. Burkova, L. V. & Fedorova, N. F. (2002). *Zerna pedahohichnoi innovatsii* [Grains of pedagogical innovation]. Kyiv: "Kyivska pravda" Publ., p. 120. [in Ukrainian].
2. Ziaziun, I. & Piekhota, O. (Ed.). (2003). *Pidhotovka maibutnoho vchytelia do vprovadzhennia pedahohichnykh tekhnolohii* [Preparation of future teacher is to introduction of pedagogical technologies]. Kyiv, p. 240. [in Ukrainian].
3. Vashchenko, O. M., Volynets, K. I. & Ziaziun, Z. V. (2013). *Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly: teoriia i praktyka* [Professional preparation of future teacher of initial school: theory and practice]. Kyiv: Kyiv University named after V.Hrinchenko, p. 212. [in Ukrainian].
4. Savchenko, O. Ya. (2007). *Vykhovnyi potentsial pochatkovoї osvity* [Educate potential of primary education]. Kyiv: SPD "Tsudzynovych T. I.", p. 204. [in Ukrainian].
5. Khymynets, V. & Kiryk, M. (2009). *Innovatsii v pochatkovii shkoli* [Innovations are at initial school]. Ternopil: Mandrivets, p. 312. [in Ukrainian].
6. Khomych, L. O. (1998). *Profesiino-pedahohichna pidhotovka uchyteliv pochatkovykh klasiv* [Professionally pedagogical preparation of teachers of initial classes]. Kyiv: Mahistr, p. 200. [in Ukrainian].
7. Hrynevych, L. *Kvalifikatsiia vchytelia – naibilshyi vyklyk dlia nas* [Qualification of teacher is a most call for us] [Electronic resource]. Available at: <https://rozmova.wordpress.com/2017/02/10/liliya-hrynevych-10/>. (accessed 10.02.2017) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.06.2017

УДК 378.14.091.31 – 051

Петро Бойчук, кандидат педагогічних наук,
директор Луцького педагогічного коледжу

ШЛЯХИ ТА ФОРМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті розкрито сутність поняття "здоров'язбережувальні технології", проаналізовано види здоров'язбережувальних технологій у сучасній валеологічній науці. Визначено групу засобів освітніх оздоровчих технологій з огляду на рухову спрямованість, використання оздоровчих сил природи та гігієнічних чинників. Вивчено ефективні напрями, форми та методи оздоровчих технологій у Луцькій гімназії № 4 імені Модеста Левицького, що є активним учасником проекту "Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю" та базою опорної школи міста Луцька з актуальної проблеми – впровадження здоров'язбережувальних освітніх технологій у початковій школі.

Ключові слова: здоров'язбережувальні технології, оздоровча технологія, здоров'я, молодший школяр.

Табл. 1. Літ. 11.

Петр Бойчук, кандидат педагогических наук,
директор Луцкого педагогического колледжа

ПУТИ И ФОРМЫ ВНЕДРЕНИЯ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАБОТЕ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

В статье раскрыта сущность понятия "здоровьесберегающие технологии", проанализированы виды здоровьесберегающих технологий в современной валеологической науке. Определено группу средств образовательных оздоровительных технологий, учитывая двигательную направленность, использование оздоровительных сил природы и гигиенических факторов. Изучены эффективные направления, формы и методы оздоровительных технологий в Луцкой гимназии № 4 имени Модеста Левицкого, которая является активным участником проекта "Европейская сеть школ содействия здоровью" и есть базой опорной школы города Луцка по актуальной проблеме – внедрению здоровьесберегающих образовательных технологий в начальной школе.

Ключевые слова: здоровьесберегающие технологии, оздоровительная технология, здоровье, младший школьник.

Petro Boychuk, Ph.D.(Pedagogy), Head of Lutsk Pedagogical College

THE WAYS AND FORMS OF IMPLEMENTATION OF HEALTH-SAVING TECHNOLOGIES IN THE WORK OF TEACHERS OF ELEMENTARY SCHOOL

The article reveals the essence of the concept "the health-saving technologies". The types of sanative technologies are analyzed in the modern valeological science. Within the modern psychological and pedagogical science next to the term "health-saving technology" such terms are used: 1) the health technologies, directed on strengthening of students' physical health –the callisthenics, hardening, gymnastics, musical therapy; 2)